

ИСТОРИЯ

За ползата от военната история и още нещо...

Автор: Александър Стоянов

<http://historyofwars.wordpress.com>

Защо военната история трябва да се изучава в цивилни висши учебни заведения? Това е основният въпрос, на който всеки историк, дръзнал да се занимава с проблемите на войната, трябва да може да даде отговор. Отговорът на въпроса, обаче, съвсем не е толкова прост и ще отнеме малко повече място.

Истината е, че военната история е една изключително проблематична материя, която изисква комбиниране на познания и методика от няколко различни сфери на познанието – стратегия, тактика, икономика, социална история, антропология и дори биология. Всеки, който смята че проблемите приключват със зазубрянето на няколко дати и сухото изброяване на цифри на загинали и на разходи, похарчени за воденето на тази или онази война, се намира в сериозна заблуда. За да можем да разберем войната, трябва най-напред да разберем хората, които я водят – техните стремежи,

техните традиции, техните отношения с останалите народи. Следващата стъпка е да преценим възможностите на отделните воюващи страни – техният човешки потенциал, финансовите им възможности, ресурсите с които разполагат, както и броят съюзници, които имат на своя страна. Едва след като знаем всички тези неща, можем да преценим хода на военните действия, който се изразява не само в начина, по който

си взаимодействат армиите, но също така и на начина по който си взаимодействат бюрокрацията, военните и местното население. Битките сами по себе си са важни, но не по-малко важна е адекватността на логистиката, възможността за управляване на окупираните територии, както и правилното разполагане на гарнизони и контролни пунктове с цел запазване на спечеленото или контриране на по-нататъшна офанзива. След приключване на военните действия, историкът следва да анализира резултатите от водените сражения, нивото на логистична поддръжка, загубите – човешки и материални, както и спечелените и загубените територии. На базата на тези и други критерии, историкът дава своята оценка за разгледаната война. Но работата му не свършва до тук. Дипломатическите маневри, които предхождат, съпътстват и следват един конфликт са неразделна част от него, също както и причините, поводите и следствията от войната – било то социални, икономически, стратегически или дори религиозни.

Вече видяхме, че изучаването на една война е свързано с доста странична работа, без която изследването на конфликта остава непълно и незадоволително като качество. Но нека погледнем монетата и от другата ѝ страна. Можем ли да изучаваме историята, без да познаваме добре войните? Можем ли да твърдим, че познаваме историята на един народ, без да познаваме конфликтите, които често пъти са предрешавали съдбата му? Можем ли да твърдим, че разбираме човешкият вид, без да познаваме мотивите на

една група хора да избива друга група хора, преследвайки определени цели? Отговорът на всички тези въпроси е отрицателен, но нека дадем няколко примера, за по-неубедените ни читатели. Възможно ли е да познаваме средновековното общество, без да познаваме отношението му към войната? Не, не можем, защото цялата структура на това, както и на предходните и следващите общества е базирана на войната. Защо? Много просто, социалната йерархия на античността, Средновековието и Модерната епоха се основава на мястото на индивида на бойното поле. Повечето титли и част от служебните длъжности произлизат именно от бойното поле, а повечето военни изпълняват и цивилни длъжности във време на мир. Типичен пример е Таблицата на Ранговете в Русия, където всички дворцови и светски титли са приравнени към съответните армейски чинове. Друг много важен момент от развитието на всяко едно общество и държава е посоката, в която се изразходват средствата, събирани чрез данъци, мита и т.н. Както е добре известно, само до преди два века, държавите често са харчели по над 50% от годишния си бюджет за поддръжане на армиите, а дори и през последните 200 години, този процент остава доста висок чак до 1989г. Нещо повече, до въвеждането на модерните комуникации, войните са един от основните методи за трансфер на информация в световен мащаб. Колониалните експедиции, Кръстоносните походи и междудържавните конфликти са все събития, които служат като проводници на културен обмен между различните общества. Не бива да пренебрегваме и ролята, която войната играе в културното формиране на едно общество. Култът към войната е едно от най-древните и устойчиви религиозни течения. Боговете на войната, техните служители и ритуалите, свързани с култовите им обреди са неизменна част от всяко общество. Ще дам само няколко примера. Древно персийският бог-войн Митра се превръща в едно от най-почитаните божества в древността. Култът му се разпространява от Хиндо-

куш до Британия и се превръща в един от фундаментите на новата световна религия – Християнството. В самото християнство, макар и пацифистично по своята идея, светците-войни – Георги, Михаил и Гавраил са едни от най-почитаните фигури, отстъпващи само на Светата Троица и Дева Мария. Не на последно място, в Исляма, идеята за свещена война – джихад, насочена както към самия индивид, така и срещи неверниците има централно място в религиозната доктрина.

Нека се върнем на основният въпрос - Защо военната история трябва да се изучава в цивилни висши учебни заведения? Надявам се по-горните параграфи да са хвърлили лъч светлина върху важноста на военната история за развитието на цялостното историческо познание. За добро или зло, войната е една от най-древните форми на обществена проява и през последните (поне) пет хилядолетия е неизменна спътница на човечеството. Не е възможно явление, което толкова време е определяло хода на човешкото развитие, непрекъснато стимулирайки технологичното развитие на човешките общества, да остане без своето заслужено място в сферите на интерес на науката История. Не е редно да се опитваме да разбирате историята на хората, без да разбираме историята на войните, които са водили. За съжаление, тази нужда от развитие на цивилната военна история в България остава все още слабо позната. Разбира се, воен-

ните академии преподават предмет „Военна история“ като задължителна част от своята програма, но извън техните нормативно ограничени граници, шепата цивилни, които се занимават с тази проблемна материя, са по-скоро любители отколкото професионалисти. Казвам любители в добрия смисъл на думата – хора, за които водещ е личният интерес и желанието да научат повече, но хора, които не са имали възможността да получат методологическо обучение за това как да подхождат към проблемите на военната история. Именно това е причината, в България военна история да се пише рядко и още по-рядко да се публикува. По-голямата част от достъпната литература е преводна или директно чуждоезична, а що се отнася до редовното обучение по история, то войните са недоглеждани и оставяни за четене у дома от страна на студентите. Това, обаче, не означава че липсва основа, върху която да се гради. Поколение след поколение, хората, които не са пряко свързани с армията, но имащи интерес към военната история събират колекции от книги и документи, обменят опит по сборки и форуми или организират различни събития и възстановки. Отделно от това съществуват военно-историческите институции, които могат да дадат необходимият опит и методологично познание. Това, което до скоро липсваше, беше желанието от страна на студентите да потърсят тези вече съществуващи основи и да се опитат сами да разрешат един проблем, за който вече повече от 130

години цивилното висше образование не е дало решение.

Именно тук идва мястото да се кажат няколко думи за инициативата, наречена Клуб „Военна История“. Историята на тази инициатива започва преди три години с една поредица от идеи, съставени от трима студенти на Софийски Университет и насочени към подобряване на качеството на образованието в Исторически факултет. Поради ред причини тези идеи нямаше как да видят бял свят, но инициативата остана и от всички предложени нови курсове, ние се съсредоточихме върху един – военната история. Какво ни подтикна да изберем точно тази тематика? Истината е, че на голяма част от конфликтите, отнасящи се до периодите, покрити в бакалавърската програма по История не се отделя достатъчно внимание и са оставени за самоподготовка или като четиво за любознателните. Ние решихме, че поради вече споменатите причини, военната история не бива да бъде пращана на заден план и съставихме програма, целяща създаването на предмет „Военна Исто-

рия на България“, който да покрива определен брой семестри от бакалавърската програма, както и възможността за цялостна магистратура – „Военна История“, която да създаде първите цивилни специалисти в историята на Софийски Университет. Една такава стъпка, разбира се, предполага сериозна материална и административна подготовка и нейното реализиране остава нашата финална цел. Но за да се случат големите неща, първо трябва да се направят малките стъпки. Първата стъпка вече беше направена преди почти година със създаването на

Кръжока по военна история, под патронажа на проф. др. Искра Баева. Успехът на Кръжока беше несъмнен – множество сбирки, неочаквано висока посещаемост от страна на студентите, множество разгледани проблеми и въпроси, обхващащи Средновековието, Новото време и Съвременната епоха. Именно на базата на Кръжокът, ние решихме да създадем Клуб „Военна История“. Защо клуб? Причината за промяна на името е колкото козметична, толкова и идейна. Целта ни през настоящата академична година е, да провеждаме ежеседмични сбирки, посветени на теми, организирани в два модула и представляващи една цялостна програма. Клубът, също така, дава възможност за по-трайно привличане на заинтересованите не само студенти, но и частни лица, за които вратите на нашата аудитория са широко отворени.

Какви са следващите стъпки? От тук нататък сме решени да вървим само напред и да преследваме основната си цел – превръщането на военната история в част от програмата на Исторически факултет на

КЛУБ "ВОЕННА ИСТОРИЯ"

Семинар за изучаване на Военна История

stay updated via rss

ПОСЛЕДНИТЕ ПОСТОВЕ

- Рекордна Посещаемост!
- Едно ново партньорство
- Противостоящите си Сили – 1939г.
- ВНИМАНИЕ
- Войните започват – 1.11.2011г.
- Програма на Клуб „Военна История“ 2011/2012г.
- ПЪРВА СРЕЩА НА КЛУБ „ВОЕННА ИСТОРИЯ“
- Форум на Клуба
- Голямото завръщане
- Среща на Кръжока 11,04,2011

КАТЕГОРИИ

- Новини (14)

Софийски Университет. Този път е несъмнено дълъг и изисква множество междинни етапи да бъдат реализирани. На първо време обмисляме създаването на клубни карти, организирането на различни инициативи – дебати, изложби, включването ни в семинари и конференции и въобще всяка дейност, която ще ни помогне да популяризираме обучението по военна история. Не на последно място, ние ще се стремим да потърсим партньори в нашите начинания, както от страна на официалните институции, така и от частни инициативи, каквато е списание „Българска Наука“.

В заключение искам да благодаря на редакторите на списание „Българска Наука“, за това, че ни предоставиха трибуна за популяризиране на нашите идеи, както и за ценните съвети, които ни дадоха по време срещите ни. А що се отнася до ползата от изучаването на военната история, то смятаме, че в свят, който само за последните шест месеца стана свидетел на три нови конфликта, е необходимо войната да бъде изучавана и разбрана. За свое мото избрахме римската пословица *Si vis pacem, para bellum* (лат. „Ако искаш мир, готви се за война“), защото само тези, които са подготвени за войната, могат да я предотвратят.

Програма на Клуб „Военна История“ 2011/2012г.